

HANS MEMLING, *SĄD OSTATECZNY* – DANTE ALIGHIERI, *BOSKA KOMEDIA*

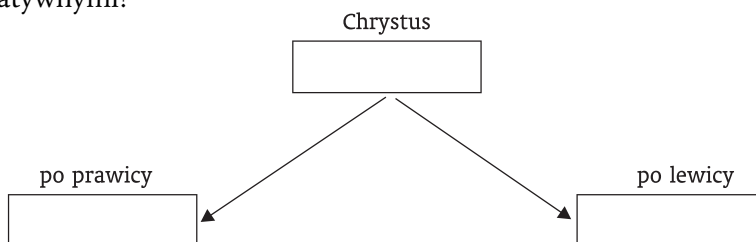

HANS MEMLING (1435–1494) – malarz niderlandzki, autor portretów i obrazów o treści religijnej.

Sąd Ostateczny Memlinga był namalowany dla jednego z kościołów florenckich, przypadkiem dzieło trafiło do kościoła Panny Marii w Gdańsku. Centralny panel przedstawia scenę Sądu Ostatecznego – Archanioł Michał w zbroi waży dusze zmarłych. Na skrzydłach zostały wyobrażone wejście sprawiedliwych do nieba i wtrącenie potępionych do piekła.

Hans Memling, *Sąd Ostateczny*, tryptyk, ok. 1467–1471, Muzeum Narodowe, Gdańsk.

- Opisz obraz Memlinga. Jakie postacie zostały przedstawione na centralnym panelu tryptyku? Jakie miejsca ukazują lewa i prawa część dzieła?
- Co przedstawiono po prawicy, a co po lewicy Chrystusa? Która z tych stron jest utożsamiana z wartościami negatywnymi?

- Opisz postać Chrystusa ukazanego na obrazie Hansa Memlinga. W jaki sposób została zasygnalizowana Jego boskość?
- Które elementy obrazu przedstawione zostały statycznie, a które dynamicznie? Jak myślisz, dlaczego?

Dante Alighieri

Boska komedia fragmenty *Piekła*

A wtem mi w uszach jęki zaskowyczą;
A wtem doszedłem do miejsca, gdzie duchy
Płaczem ogromnym nieustannie krzyczą.

Stałem w jamie ciemnościami głuchoj,
Która jak morze w huraganie ryczy,
Gdy nim przeciwne wstrząsną zawieruchy.

Piekielny orkan, puszczony ze smyczy,
Dusze w gwałtownym ponosi upuście,
Szarpie i kole, i ościeniem ćwiczcy.

DANTE ALIGHIERI (1265–1321) – najwybitniejszy średniowieczny poeta włoski, prekursor renesansowego humanizmu.

Najważniejsze dzieło Dantego – *Boska komedia*, napisane w latach 1307–1321, to alegoryczny poemat o wędrówce poety przez Piekło, Czyściec i Raj. Najpierw przewodnikiem Dantego jest rzymski poeta Wergiliusz, symbolizujący rozum, po Raju oprowadza go ukochana Beatrycze – alegoria wiary.

W przedstawionym fragmencie Dante i Wergiliusz wkraczają w drugi krąg piekła. Tu są świadkami mąk fizycznych ludzi, którzy kiedyś grzeszyli zmysłowością.

A kiedy lecą razem nad czeluście,
 Jęk z jękiem gada, wrzask z wrzaskiem się kłóci,
 Błuznierstwom wolne otwierając ujście

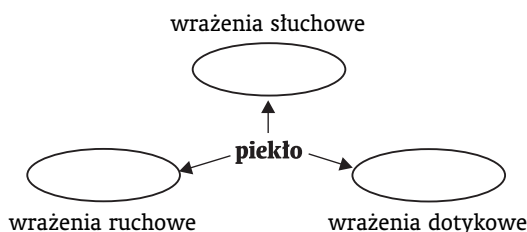
Przeciwno mocy Bożej; tak rozsuci
 Na wolę wiatrów boleją zmysłowi,
 Co nad rozsądek wywyższyli chuci.

Jak szpaki, gdy je wiatr jesienią łowi,
 Snują w powietrzu długie, zbite chmary,
 Tak się miotają, poddane wichrowi,
 W górę, w dół, tam i sam nieszczęsne mary;
 A nigdy nędznych losu nie poprawi
 Bodaj nadzieja łagodniejszej kary.

I tak, zawodząc pieśń swą, klucz żurawi
 Długim się sznurem po niebiosach wlecze,
 Tak się mym oczom smutna rzesza jawi,
 Płynące smugą burz duchy człowiecze [...].

tłum. Edward Porębowicz

1. Gdzie, według wyobrażeń Dantego, mieści się piekło? Jaki obraz rozpościera się przed oczami narratora *Boskiej komedii*?
2. Jakich wrażeń słuchowych, ruchowych i dotykowych doświadcza bohater nad przepaścią piekieł?

3. Zredaguj dla wydawcy krótką informację wyjaśniającą, który panel tryptyku Memlinga mógłby stanowić ilustrację do wydania tej części *Boskiej komedii* Dantego.
4. Uzasadnij, że *Sąd Ostateczny* i *Boska komedia* to dzieła zainspirowane tym samym motywem kultury, ale różniące się sposobem jego ujęcia.
5. Na czym polegała parenetyczna funkcja obrazu Memlinga i poematu Dantego?
6. Pogrupuj podane związki frazeologiczne według przywoływanego w nich kierunku: góra – dół. Następnie wyjaśnij, jakie wartości przypisuje się w języku polskim wymienionym kierunkom przestrzeni i skąd wywodzi się takie właśnie ich wartościowanie.

góra

dół

.....

.....

.....

.....

coś podniosło mnie na duchu, wzniosłe zasady, być w psychicznym dołku, być powalonym przez gripę, czuć się uskrzydłym, zajmować wysoką pozycję, być nisko notowanym, być na dnie, niski postęp, być w szczytowej formie, czuć się przybitym, być u szczytu kariery, podupadać na zdrowiu, stać wyżej od kogoś

7. Uzasadnij, że utrwalone w języku wartościowanie przestrzeni zgodne jest z jej przedstawieniem na tryptyku *Sąd Ostateczny*.

BIBLIOGRAFIA

J. Białostocki, *Sztuka cenniejsza niż złoto. Opowieść o sztuce europejskiej naszej ery*, PWN, Warszawa 2004.
 P. de Rynck, *Jak czytać malarstwo. Rozwiązywanie zagadek, rozumienie i smakowanie dzieł dawnych mistrzów*, tłum. P. Nowakowski, Universitas, Kraków 2005.